

SUOMENLAHDEN KAIVOSVALTAUS VALTIONEUVOSTOLLE

Kaivosvaltaus on tehty samoilla vesialueilla, joissa suomalainen ja virolainen kansalaisjärjestö laskivat 26.09.2007 maitten liput meren pohjaan. Kuvat: Raimo Partanen, Karelia Klubi ry.



SUOMALAINEN LIIKKEENHARJOITAJA on elokuussa 2008 tehnyt Suomen Kaivoslain (17.9.1965/503) mukaisen kaivosvaltauksen Suomenlahdella. Valtaus kulkee 17 kilometriä 25. pituuspiiriä myöten Helsingistä etelään Suomen ja Viron väliselle merirajalle.

- Tarkoitus on jatkaa valtausta Viron lain mukaisesti Viron puolella noin 12 kilometriä 25. pituuspiiriä pitkin Tallinnan länsipuolelle. Tämäkin hanke etenee, mutta hakemusta ei vielä ole jätetty, kertoo valtausasiaa hoitava asianajaja, varatuomari Kari Silvennoinen Helsingistä.

- Valtaushakemuksissa ratkaisevaa on se päivämäärä, jona se ministeriöön on jätetty. Esim. Nord Stream -kaasuputkiasianssa on vasta yva-menettely menossa eli mitään lupia ei ole olemassa.

HS: mukaan 12.10.08: - Asiantuntijat eivät usko, että salaisena pysyttelevän liikemiesryhmän kaivosvaltaushakemus Suomenlahden edustalle estäisi Nord Stream -yhtiön kaasuputken rakentamista Itämeren pohjaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö näyttää asettuvan kaivosvaltausta vastaan. Hakemus koetaan erikoiseksi ja hakijan pitää osoittaa, että hänellä on puhtaat jauhot pussissa. Kun maallikko lukee kaivoslakia, hän ei näe siellä käännetyn todistusta vaatimusta. Mutta esivalta määrää, mikä on todellista ja mikä on epäaitoa.

HS kertoo, että motiiveiltaan vastaavankaltainen tapaus ratkaistiin kolme vuotta sitten KHO:ssa kaivosvaltauksen hakijan vastaisesti. Hakijan pääasialliseksi motiiviksi katsottiin toisen toiminnan estäminen. Viranomaistaho ja valtamedia ovat siten päättäneet, mikä on hankkeen motivaatio.

- KHO:n päätös liittyi kierrätyskeskuksen alueen valtaamiseen. Suomalaisessa omistuksessa olevalle kierrätyskeskuksen suunnitellulle alueelle, joka nautti Suomen perustuslain suojaa, ei voitu vahvistaa valtausta. Tätä perusteltiin mm. omaisuuden suojalla, toteaa Silvennoinen.

- Meren pohja on eri asemassa. Sinne suunnitellut kaasuputket eivät nauti Suomen perustuslain erityistä suojaa, koska ne aiotaan vetää yleiselle alueelle, eivätkä venäläiset omista näitä alueita. Jos viranomaiset eivät jostain syystä hyväksyisi hakemusta, siitä on mahdollista valittaa.

- Nord Stream -yhtiön tiedotustilaisuudessa Hangossa viime syksynä kävi ilmi, että yhtiö aikoo vahvemman ensioikeudella ottaa haltuunsa koko Itämeren. Haluavatko suomalaiset viranomaiset myötävaikuttaa Itämeren joutumiseen venäläisten yksityisten asejoukkojen haltuun? Eikö tätä röyhkeää venäläistä manööveria saa vastustaa?

- Valtaus on taivaan lahja Suomen viranomaisille. Valtiojohdon tulee tukea valtausta, koska valtaus antaa sille mahdollisuuden pestä kätensä asiasta. On suomettunutta päätöksentekoa, jos asia ratkaistaan kaivoslain vastaisesti ja hakemus hylätään.

Kovia sanoja, mutta myös kovin tuttuja tilanteita viimeisiltä vuosikymmeniltä. Suomen valtiojohto on päättänyt katsoa kaasuputkea vain ympäristökysymyksenä, mikä on täysin käsittämätön tarkastelunäkökulman supistus.

Venäläis-saksalaisen kaasuputki on suunniteltu kulkemaan Laatokan Karjalan ja Karjalan Kannaksen läpi ja sen jälkeen noin 1 200 km Suomenlahden pohjaa myöten Viipurista Saksaan. Putki rikkoo suomalaisten omistusoikeutta, koska Karjalan kiinteistöjen omistajien kanssa ei ole haettu lupaa kuljettua se suomalaisomisteisten kiinteistöjen läpi. Kansainvälisten säännösten mukaan omistusoikeus ei siirry rajan siirtyessä.

Vastustus kaasuputkea kohtaan on lisääntynyt Suomenlahteen rajoittuvissa maissa. On oivallettu, että kaasuputkihanke on erittäin merkittävä ympäristökysymys, vahvasti turvallisuus- ja maanpuolustus-kysymys, kulttuurin säilyttämiskysymys ja taloudellinen kysymys. Suomen meripuolustus romuttuisi putken mukana. Merenpohjassa olevat kenties mittaamattomat kulttuuriaarteet ovat vaarassa tuhoutua.

Suomen kaivoslaki on vahva. Se ei edellytä näyttöä siitä, että alue olisi valtauskelpoinen, valtaajan arviointi riittää. Asianajaja Silvennoinen näkee Suomenlahden pohjan taloudellisesti erittäin kiinnostavana: - Päämieheni arvioi, että Suomenlahden pohjalla on useampiakin Kaivoslain 2 §:ssä mainittuja kaivoskivennäisiä.

Miksi valtausalueesta on tehty Suomen puolella 17 km syvä ja vain 50 m leveä viipale? - Asiakkaani haluaa saada kattavan kuvan Suomenlahden kaivoskivennäisiesiintymisistä koko meren alueelta.

- Luonnollisesti hankkeen tavoitteena on samalla estää Nord Stream -kaasuputkesta aiheutuvat ongelmat. Putkea ei voida vetää kaivosvaltauksen läpi, sen estää laki. Päämieheni ei hyväksy kaasuputken vetämistä. Tavoitteena on kaivosvaltaukselta huolimatta suojella mahdollisimman tehokkaasti merenpohjalla olevaa luonnon tasapainoa ja kulttuuriaarteita, täsmentää Silvennoinen.

- Kaivosvaltauksen johdosta syntyi ensimmäinen viranomaispäätös. Kaasuputkesta ei ole vielä mitään muita viranomaispäätöksiä, joten aikaprioriteetti valtausalueella alkaa valtauspäivästä. Valtaus on Suomen valtion talousvesialueella, jossa voimassa ovat Suomen lait. Jos joku rikkoo päämieheni oikeuksia, hän luonnollisesti pyytää virka-apua. Uskon Nord Streamin kuitenkin toimivan Suomen ja kansainvälisiä lakeja kunnioittaen.

Valtaus on voimassa viisi vuotta ja se voidaan uudistaa. Jos valtaaja osoittaa, että alueella on kaivoskivennäisiä niin paljon, että esiintymää voidaan käyttää hyväksi, alueesta muodostetaan kaivospiiri, joka sisältää kaivosoikeuden kaivoskivennäisten hyväksikäyttämiseksi.

Suomen kaivoslain suomia oikeuksia on usein hämmästeltä ja vireillä on tietävästi hankkeita siihen liittyvien oikeuksien supistamiseksi. Vaikka 1946 voitiin laatia taanehtiva ja siten perustuslain vastainen sotasyyllisyyslaki, ei kaivoslaista voida kuitenkaan nykyään tehdä Lex Nord Streamia.

- Kaivosvaltausta ei Suomessa tietävästi ole tehty meren pohjassa. Laki ei siihen kuitenkaan näytä asettavan mitään esteitä, onhan se Suomen aluetta. Meressä on kolme rajaa: Suomen ja Viron välinen keskilinja, talousvesialueen raja ja aluevesiraja. Kyse on käsittäkseni maitten välisestä keskilinjasta.

- Merellä ei ole lainkaan samanlaista rajavyöhykettä kuin maalla, joten rajavyöhyke-kohdasta ei pitäisi muodostua valtauksen kannalta ongelmaa. Tarvittaessa valtioneuvostolta haetaan lupa.

- Poliitikkojen ei tarvitse miettiä, uskaltaisinko todeta putken olevan ympäristökysymyksen lisäksi turvallisuus- ja maanpuolustus-kysymys tai taloudellinen kysymys. On hyvin mahdollista, että merenpohja kaivosvaltausmielessä alkaakin kiinnostaa lukuisia eri tahoja.

Entä ellei valtausta jostain syystä hyväksytäisiinkään? - Pidän sellaista mahdollisuutta vähäisenä. Lain mukaan päämieheni voi valittaa päätöksestä. Myöskään valituksen käsittelyaikana valtausalueelle ei ilman päämieheni lupaa voi kukaan muu rakentaa mitään, kertoo asianajaja Silvennoinen.

Suomenlahdelle tehty kaivosvaltaus merkitsee sitä, että Nord Stream -hanke ei voi toteutua ainakaan viiteen vuoteen. Tämänkin jälkeen valtaukselle on mahdollista hakea lisää aikaa tai hakea kaivospiirin perustamista. On keskeistä havaita, että Nord Stream -kaasuputkihanke on pääasiallisesti poliittinen, mutta kaivosvaltaus on juridinen hanke. Laki on valtaajan puolella.

On toivottavaa, että valtaushanke johtaa siihen, että Nord Stream -hankesuunnitelma rakennetaan uusiksi ja sitä ryhdytään tarkastelemaan win-win -pohjalta. Yksipuolinen edun ajaminen on lyhytnäköistä toimintaa. Suuntaamalla koko putkihanke uudelleen maanputkena esim. Suomen ja Ruotsin kautta, putken turvallisuusominaisuudet moninkertaistuvat, kustannukset romahtavat ja nykyistä useammat valtiot voisivat hyötyä putkesta.

Ellei yhteisten intressien pohjalta ja win-win -periaatteella löydetä ratkaisua, on parempi, ettei tämän tyyppisiä sotakorvausten luonteisia hankkeita enää toteuteta. YK:n yleissopimuksen 56. artikla määrittää rantavaltiolle (esim. Suomi) talousvyöhykkeellä laajat oikeudet, lainkäyttövallan ja velvollisuudet

Suomalaisten viranomaisten ja poliitikkojen tehtävänä on ajaa suomalaisten oikeuksia, ei venäläisten tai venäläis-saksalaisen konsortion. Kaivosvaltaus mittaa jälleen tätä kykyä.

Merellinen kaivosvaltaus näyttää olevan ongelma ministeriöille, koska se on ilmoittanut siirtäneensä päätöksenteon Valtioneuvostolle. Silvennoinen on tähän tyytyväinen ja ilmoittaa valmiutensa esitellä asiaa.

Silvennoinen kiteyttää Nord Streamiin liittyvän peruskysymyksen hyvin yksinkertaisesti: - Me olemme oikeassa. Silti meidän saatetaan yrittää vaientaa ja asiamme unohdetaan. Suomalaisten on herättävä unestaan näkemään asian tärkeys ja suuruusluokka. Venäjän edessä ei saa nöyrytyä.